

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: cervenka@soc.cas.cz

Hledání práce v nezaměstnanosti

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2004, V 04-05</i>
Otázky:	<i>EU.29, EU.30</i>
Termín terénního šetření:	<i>19. – 26. 5. 2004</i>
Počet respondentů:	<i>1007</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>30. června 2004</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

Do květnového šetření jsme zařadili také několik otázek, které se týkaly eventuálního postupu respondentů v případě ztráty zaměstnání. Nejdříve jsme se zeptali, zda by se v takovém případě pokoušeli najít nějaké konkrétní zaměstnání nebo zda by přijali jakoukoli práci.¹

Tabulka 1: Hledání práce v případě nezaměstnanosti (v %)²

	05/2003	11/2003	05/2004
rozhodně konkrétní zaměstnání	16	16	16
spíše konkrétní zaměstnání	46	44	49
spíše jakoukoli práci	30	30	25
rozhodně jakoukoli práci	6	8	8
NEVÍ	2	2	2

Z výsledků vyplynulo, že v případě ztráty zaměstnání by se většina lidí v první řadě pokoušela najít si konkrétní zaměstnání odpovídající jejich vlastním představám. V šetření se tak vyjádřily necelé dvě třetiny dotázaných (65 %). Jedna třetina respondentů (33 %) naopak uvedla, že by v této situaci přijala jakékoli zaměstnání. V porovnání s listopadem loňského roku, kdy jsme v našem šetření pokládali respondentům stejnou otázku, se mírně zvýšil podíl těch, kteří by podle svého vyjádření hledali „spíše konkrétní zaměstnání“, na úkor podílu dotázaných, kteří by upřednostnili přijetí jakékoli práce (změna o 5 procentních bodů).

Snahu hledat konkrétní zaměstnání vyjadřují relativně častěji vysoce kvalifikovaní nebo vedoucí pracovníci, samostatně činné osoby, respondenti s dobrou životní úrovní, absolventi vysokých škol a lidé se středoškolským

¹ Otázka: „Pokud byste ztratil práci, hledal byste rozhodně konkrétní zaměstnání, spíše konkrétní zaměstnání, spíše jakoukoli práci, nebo rozhodně jakoukoli práci?“

² V tabulce nejsou zahrnuti odpovídatelé, kteří uvedli, že se jim položená otázka netýká.

vzděláním s maturitou. Ochotu přijmout jakékoli zaměstnání relativně častěji uvádějí respondenti z nekvalifikovaných dělnických profesí, lidé se základním vzděláním nebo vyučení a nezaměstnaní. Ochota přijmout jakoukoli práci je rovněž relativně vyšší mezi těmi, kdo mají opakovanou osobní zkušenost s nezaměstnaností.

Dále se šetření zabývalo i tím, jaké existují meze z hlediska přijatelnosti pracovní nabídky v případě, kdy je člověk nezaměstnaný. Všem dotázaným jsme položili následující otázku: „Přijal byste v případě nezaměstnanosti zaměstnání, které by...?“ (dále viz tabulka 2)

Tabulka 2: Přijal byste zaměstnání, které by...? (v %)

	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne
vyžadovalo nižší úroveň kvalifikace nebo dovedností než máte	12	47	26	9
vyžadovalo zaučení nebo rekvalifikaci	25	54	12	4
mělo být vykonáváno ve zhoršených pracovních podmínkách (v horku, nečistotě, hluku apod.)	4	18	43	27
bylo placeno méně, než na co jste zvyklý	3	27	42	20
vyžadovalo vyšší pracovní tempo ve srovnání s předchozím zaměstnáním	8	58	20	6
vyžadovalo práci přesčas	12	57	19	6
vyžadovalo noční práci	8	31	31	24
vyžadovalo práci o sobotách a nedělích	10	37	28	19
vyžadovalo delší, např. dvouhodinové dojíždění denně	5	15	40	32
vyžadovalo přestěhování se	3	13	24	52
bylo v zahraničí	9	19	18	45
bylo na zkrácený pracovní úvazek	7	35	30	19

Pozn.: Procenta v řádku, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“. Údaje v tabulce prezentují četnosti, do kterých nejsou zahrnuti respondenti, kteří sami spontánně uvedli, že se jich příslušná otázka netýká.

Tabulka 3: Přijatelnost některých podmínek při hledání zaměstnání (v %)

	V/2003	V/2004
vyžadovalo nižší úroveň kvalifikace nebo dovedností než máte	57	59
vyžadovalo zaučení nebo rekvalifikaci	80	79
mělo být vykonáváno ve zhoršených pracovních podmínkách	20	22
bylo placeno méně, než na co jste zvyklý	25	30
vyžadovalo vyšší pracovní tempo ve srovnání s předchozím zaměstnáním	68	66
vyžadovalo práci přesčas	68	69
vyžadovalo noční práci	39	39
vyžadovalo práci o sobotách a nedělích	49	47
vyžadovalo delší, např. dvouhodinové dojíždění denně	20	20
vyžadovalo přestěhování se	18	16
bylo v zahraničí	31	28
bylo na zkrácený pracovní úvazek	37	42

Výsledky zachycené v tabulce 2 ukazují, že relativně nejmenší překážky pro přijetí eventuální pracovní nabídky představují *potřeba zaučení nebo rekvalifikace* (79 % by s přijetím takového zaměstnání souhlasilo, 16 % nikoliv), případná *práce přesčas* (69 % : 25 %) a *zvýšené pracovní tempo* (66 % : 28 %). Pro

nadpoloviční většinu dotázaných, kteří se k tomu vyslovili, by byl přijatelný ještě i případný *sestup v kvalifikační úrovni vykonávané práce* (59 % : 35 %), necelá polovina při stejně velkém podílu odmítajících by pak podle vlastního vyjádření akceptovala eventuální *práci o víkendech* (47 % : 47 %).

U všech ostatních uvažovaných možných podmínek spojených s přijetím nového zaměstnání více či méně převažoval nesouhlas. Ještě jako relativně nejpřijatelnější z nich se jeví *práce na zkrácený pracovní úvazek* (42 % : 49 %) nebo *práce v noci* (39 % : 55 %), které neodmítly asi dvě pětiny dotázaných. Pouze tři z deseti respondentů (30 % : 62 %) by akceptovali *hůře placené zaměstnání*, necelé tři desetiny lidí (28 % : 63 %) by pak podle vlastního vyjádření byly ochotny pracovat *v zahraničí*. *Práci ve zhoršených pracovních podmínkách* (22 % : 70 %) nebo *časově náročnější každodenní dojíždění do zaměstnání* (20 % : 72 %) by údajně dokázala přijmout pětina respondentů. Nejméně přijatelným se z pohledu české veřejnosti v současné době jeví *stěhování se za práci*, které by případně byla s to podstoupit méně než pětina dotázaných (16 % : 76 %).

V porovnání s loňskem, které nabízí tabulka 3, se jako poněkud vyšší jeví ochota přijmout hůře placené zaměstnání nebo pracovat na zkrácený pracovní úvazek (obojí vzrostlo o 5 procentních bodů). Jiné změny nepřekročily hranici statistické chyby.

Podrobnější analýza ukázala několik zajímavých, i když nikoli překvapujících sociodemografických rozdílů. Především se ukázalo, že lidé, kteří prodělali zkušenost s nezaměstnaností, jsou ve většině případů poněkud svolnější k tomu přistoupit na uvedené podmínky spojené s nástupem do nového zaměstnání. Výjimky v tomto směru tvořily práce v zahraničí, nutnost stěhování, práce v noci, delší dojíždění a vyšší pracovní tempo, kde rozdíl mezi oběma skupinami nebyl statisticky průkazný.

Z hlediska pohlaví by muži spíše než ženy přijali zaměstnání spojené s přesčasy, s noční prací, s prací o víkendech, s delším dojížděním či s výjezdem do zahraničí. Naopak pro ženy by byla relativně přijatelnější práce na zkrácený pracovní úvazek.

Z hlediska vzdělání by pro absolventy vysokých škol bylo méně akceptovatelné nejen zaměstnání na nižší kvalifikační úrovni, ale i práce ve zhoršených pracovních podmínkách.

Z šetření dále vyplynulo, že studenti a obecněji mladí lidé ve věku do 30 let jsou relativně ochotnější se za práci stěhovat nebo pracovat v zahraničí, což naopak výrazně častěji odmítají obyvatelé ve věku od 45 do 59 let. Naopak méně přijatelná pro lidi ve věku do 30 let je práce méně kvalifikovaná, hůře placená nebo víkendová.